Den 6 juni i Hemse.

Landshöfding Roos talar för den svenska flaggan.

Om den 6 juni som svensk nationaldag för Visby blef en jämförelsevis ny företeelse för i år, så är den af ett mycket äldre datum i Hemse. Där har dagen vid länets folkhögskola alltsedan skolans tillkomst firats som en stor fosterländsk högtidsdag och samtidigt som en gotländsk hembygdsfest med tal, sång och fäderneärfda idrotter. Den dagen betraktas öfver hela södra Gotland nästan som en helgdag; bonden inställer allt arbete och ger söner, döttrar och tjänare fria för att de skola få resa till Hemse och deltaga i festen och själf följer han någon gång med för att pröfva om han ännu kan få bollen lika högt som »orkarna» och varpan i samma båge som förr i världen.

Så till sin fördel som Hemse i går skrudat sig att mottaga den stora dagen och de många gästerna från när och fjärran torde det lilla idylliska samhället ha varit vid få tillfällen. Dammet på dess gator, hvilket i vanliga fall sommartiden blir en värre plåga än kanske någonstädes på ön, var nu tack vare nattens lätta regnskur bundet; trädgårdarna stodo daggfriska och gröna, äppelträden i de små välskötta trädgårdarna stodo i riklig blom, den blågula flaggan var hissad öfverallt hvart man såg — det var en färgrik, vacker tafla, den som mötte hundraden sinom hundraden, för att icke säga tusenden, af sudergutnisk allmogeungdom, som kommo på skilda vägar och från skilda håll och stämt möte här till sommarens och den svenska flaggans stora fest.

Klockan half ett tonade kyrkklockans malm genom luften och kallade till gudstjänst och inom kort fylldes den med blommor och grönt smyckade kyrkan med åhörare. Kyrkoherde Hallberg höll en kraftig, väckande predikan och förrättade före och efter denna altartjänst.

Vid tretiden samlades till folkhögskolans park alla festdeltagarna, och de församlade skarorna torde vid detta laget ha uppgått till minst ett par tusen personer. Här höll nu landshöfding Roos ett kort, kärnfriskt tal för svenska flaggan, hvilket var af ungefär följande innehåll:

Från hans tid, hvars minne vi i dag fira, från Gustaf Vasas tid, stammar de svenskes flagga. Under de färgerna befriade han vårt land från utländskt herrevälde och gaf det till Sveriges folk. Under dessa färger stred Gustaf II Adolf sina strider för fosterlandets heliga sak; de färgerna lyste mot himlen, då de härliga segrarna vunnos vid Breitenfeld och Leipzig, liksom ock, då hjältekonungen vid Lützen fick dö för fosterlandet. Den blågula fanan vajade under Karl X:s segertåg och då Karl XII i spetsen för sitt folk utförde sina sagolika bedrifter. Icke alltid likväl har segern följt den svenska fanan. För hundra år sedan fingo de, som i Finland stredo under den, lida många motgångar.

Flaggan var i äldre tider en krigsmaktens symbol, en handelns symbol. Nu är den mer än förut folkets personliga egendom. När den gamle tänker på den tid han var ung förknippas förvisso månget ungdomsminne till den svenska flaggan. För honom, som ödet sände till främmande land, skall den blågula duken föra tankarna till hembygden, till fosterlandet; han skall erinra sig sitt hemlands berg och dalar och han skall minnas det kraftfulla svenska folk, som plöjde fosterjorden.

Må flaggan för oss betecka allt högt och stort, och ädelmannadt! Må den mana oss att i allt vara trogna våra fäders store, höga ideal! Ett fyrfaldigt lefve för konung och fosterland!

Efter detta kraftiga, och anslående tal, af hvilket här blott kraftpunkterna återges, sjöngs nationalsången förtonat. Kungssången, som sedan följde, hvarom det folkhögskolans sångkör sjöng den gotländska hembygdssång. Därefter besteg omedelbart kyrkoherde K. P. Havrén i Fardhem tribunen och höll ett mycket förnämande föredrag om sann och falsk fosterlandskärlek och om vikten för oss att taga hifvet på allvar.

Härefter sjöngs »Du gamla, du fria», hvarpå folkhögskolans flickkör under fru Amérs ledning sjöngo en rad fosterländska sånger.

Vid denna tidpunkt var pärkspelet på idrottsplatsen redan i full gång och en mycken hop folk hade dragit sig hit med för att åse täflingarna, som leddes af kandidat Ivar Wittberg och som prisdomare fungerade distriktsvet. F. Smedberg. Kring idrottsplatsen voro resta provisoriska flaggstänger med hissade flaggor till omkring ett dussintal, detta som i så många andra fall bevis för hur allt in i minsta detalj smakfullt och omsorgsfullt till dagens högtid ordnats af folkhögskolans rektor. Folkhögskolans lokaler voro på eftermiddagen tillgängliga för intresserade, som i stor mängd också begagnade sig af erbjudandet för att taga elevernas pågående arbeten i väfnad m. mt i beträktande. I parken serverades kaffe, smörgåsar m. m. och så snart man härutinnan tagit till bästa hvad man behöfde, började ungdomen samlas till lekar och dans kring en stålig majstång.

Kl. 5 höll lektor M. Klintberg i folkskolan ett föredrag eller — som han själf ville kalla det — en förevisning af bilder från allmogelifvet i Lau och När socknar, framför allt från Lau.

Bilderna, som uppgingo till minst ett hundratal, beledsagade lektor K. en förklarande text på Laumål, hvarigenom så godt som hela föredraget blef framfördt på gutamål. Dessa förklarande anmärkningar voro alltid af en roande, ofta rent dråplig art, och auditoriet, som till trängsel fyllde lokalen, hade på samma gång som en intressant föreläsning hörbarligen en mycket rolig stund. Bilder visades af gårdar och hus af alla slag, af slåtteröl, höbergning och skördearbete, af tröskning, plöjning och allt slags arbete på åkern, af »häusating» och »sojde», af stranden, fiskbodar, af arbetet med släke, arbetet med garnen och fisket o. s. v. Som afslutning till sitt föredrag meddelade lektor K., att det varit hans mening, att samla bilder ur det gotländska folkets lif till en något så när representativ samling till eftervärlden, eller med andra ord få fram folket i allt deras arbete. Om man visade oss, sade tal., bilder från allmogelifvet på Gustaf Vasas och Gustaf Adolfs tid och sade: »Så såg det ut på den tiden», skulle vi helt visst bli mycket glada. På det sättet har lektor K. velat samla det folklif, som nu lefves därute i de gotländska bygderna och ge det som minne åt eftervärlden med ett: »Så sågo våra bosäder ut!» eller: »Så såg det ut när det var slåtteröl i Tranänge!» Det är ett blad från våra dagar, som framtiden nog skall värdera och akta. Det är i nyare tider med nyare metoder i arbetet icke en skam att ha lefvat i den gamla tiden, då arbetet var mera en personlig insats. Det är många svettdroppar, som fallit för det arbete, som dessa bilder upptaga, och för detta arbete behöfde de gamla, hvilka utförde det, icke skämmas. Många af bilderna äro redan unika, då de afbilda händelser och föremål, som ej stå att få mer, t. ex. af »häusating» (agtaktåökning), och de gamla slåtterölen, för att inte tala om alla de nedrifna bondgårdarna och ladugårdshusen af den gamla stilen.

Bildförevisningen med de åtföljande förklaringarna af en man med lektor Klintbergs insikt i ämnet gjorde det hela i all synnerhet för en gotländning — för en annan torde hela föreläsningen ha varit svår nog att förstå — till något af det intressantaste man gärna kan ge i föreläsningsväg. Auditoriet aftackade föreläsaren med starka applåder och rektor Löfvenberg uttalade med några ord de närvarandes tack och utbragte för lektor K. ett lefve, besvaradt af kraftiga hurrarop.

Därute gick dansen kring majstången allt lifligare, pärkspelet och varpkastningen pågick ännu och det var ett stycke brokigt, äkta gotländskt folklif som ännu sent i den härliga junikvällen rörde sig i den vackra parken.

*

Prislistan från idrottstäflingarna erhöll följande utseende:

Bakpärk: Första pris, 7 st. bägare och thermosflaskor, till Lau idrottsförening, pärkkarl O. Larsson; andra pris, 7 st. skrif- och klockställ, till Hemse idrottsförening, pärkkarl E. Hoffman; tredje pris, 7 st. rakknifvar, till Roma bollklubb, pärkkarl A. Smitterberg.

Frampärk: Första pris, en pekal, till Lau idrottsförening, pärkkarl O. Larsson.

Varpa: Första pris, 3 st. rökställ och ljusstakar, till E. Hoffmans lag, Hemse; andra pris, 3 st. bägare, till A. Stenkvists lag, Hablingbo; tredje pris, 3 st. fickknifvar, till K. Hanssons lag, Hablingbo.

Hederspriset till den bäste varpkastaren utdelades till E. Hoffman, Hemse, som erhöll en pokal.

Samtliga första pristagare hyllades med hurrarop.